

prædicta, quæ pertinerent ad Civitatem Dei regnumque cœlorum, non immerito possumus appellare Prophetas; præsertim quia nonnullos eorum id expressius legimus nuncupatos, sicut Abraham¹, sicut Moysen²: tamen dies Prophetarum præcipue maximeque hi dicti sunt, ex quo cœpit prophetare Samuël, qui et Saülem prius, et eo reprobato, ipsum David, Deo præcipiente, unxit in regem, de cuius cæteri stirpe succederent, quousque illos succedere sic oporteret³. Quæ igitur a Prophetis sunt prædicta de Christo, cum moriendo decedentibus et nascendo succedentibus suis membris Civitas Dei per ista curreret tempora, si omnia velim commemorare, in immensum pergitur. Primum quia ipsa Scriptura, quæ per ordinem Reges eorumque facta et eventa digerens, videtur tanquam historica diligentia rebus gestis occupata esse narrandis, si, adjuvante Dei Spiritu, considerata tractetur, vel magis, vel certe non minus prænuntiandis futuris, quam præteritis enuntiandis, invenietur intenta. Et hoc perscrutando indagare ac disserendo monstrare quam sit operosum atque prolixum, et quam multis indignum voluminibus, quis ignorat, qui hæc vel mediocriter cogitat? Deinde quia ea ipsa quæ ad prophetiam non ambigitur pertinere, ita sunt multa de Christo regnoque cœlorum, quæ Civitas Dei est, ut ad hoc aperiendum major sit disputatio necessaria, quam hujus Operis modus flagitat. Proinde ita, si potuero, stilo moderabor meo, ut huic Operi in Dei voluntate peragendo, nec ea quæ supersint dicam, nec ea quæ satis sint prætermittam.

¹ Gen. xx, 7. — ² Deut. xxxiv, 10. — ³ 1 Reg. x, 1, et xvi, 13.

CAPUT II.

Quo tempore sit impleta promissio Dei de terra Chanaan, quam in possessionem etiam Israël carnalis accepit.

In præcedente libro diximus ab initio ad Abraham promissionum Dei duas res fuisse promissas, unam scilicet, quod terram Chanaan possessurum fuerat semen ejus; quod significatur, ubi dictum est: « Vade in terram, » quam tibi demonstravero, et faciam te in gentem magnam¹: » aliam vero longe præstantiorem, non de carnali, sed de spiritali semine, per quod pater est, non unius gentis isaëliticæ, sed omnium gentium, quæ fidei ejus vestigia consequuntur; quod promitti cœpit his verbis: « Et benedicentur in te omnes tribus terræ². » Et deinceps aliis multis admodum testimoniis hæc duo promissa esse monstravimus. Erat igitur jam in terra promissionis semen Abrahamæ, id est, populus Israël secundum carnem: atque ibi non solum tenendo ac possidendo civitates adversariorum, verumetiam reges habendo, regnare jam cœperat, impletis de ipso populo promissionibus Dei jam magna ex parte; non solum quæ illis tribus patribus, Abraham, Isaac, et Jacob, et quæcumque aliæ temporibus eorum, verumetiam quæ per ipsum Moysen, per quem populus idem de servitute ægyptia liberatus est, et per quem cuncta præterita revelata sunt temporibus ejus, cum populum per eremura duceret, factæ fuerant. Neque autem per insignem ducem Jesum

¹ Gen. xii, 1. — ² Ibid. 3.

Nave, per quem populus ille in promissionis inductus est terram, expugnatisque gentibus, eam duodecim tribubus, quibus Deus jusserat, divisit, et mortuus est; neque post illum toto tempore Judicium impleta fuerat promissio Dei de terra Chanaan, a quodam flumine Ægypti usque ad flumen magnum Euphratem: nec tamen adhuc prophetabatur futurum, sed expectabatur implendum. Impletum est autem per David, et ejus filium Salomonem: cujus regnum tanto, quanto promissum fuerat, spatio dilatatum est. Universos quippe illos subdiderunt, tributariosque fecerunt. Sic igitur in terra promissionis secundum carnem, hoc est, in terra Chanaan sub his regibus semen Abrahæ fuerat constitutum, ut nihil deinde superesset, quo terrena illa Dei promissio compleretur, nisi ut in eadem terra, quantum ad prosperitatem attinet temporalem, per posteritatis successionem inconcusso statu usque ad mortalis sæculi hujus terminum gens permaneret hebræa¹, si Domini Dei sui legibus obediret. Sed quoniam Deus noverat hoc eam non esse facturam, usus est ejus etiam temporalibus pœnis ad exercendos in ea paucos fideles suos, et admonendos qui postea futuri erant in omnibus gentibus, quod eos admoneri oportebat, in quibus alteram promissionem, revelato Novo Testamento, per incarnationem Christi fuerat impleturus.

¹ 3 Reg. iv, 21.

CAPUT III.

De tripertitis significationibus Prophetarum, quæ nunc ad terrenam, nunc ad cœlestem Jerusalem, nunc autem ad utramque referuntur.

I. QUOCIRCA sicut oracula illa divina ad Abraham, Isaac, et Jacob, et quæcumque alia signa, vel dicta prophetica, in sacris Litteris præcedentibus facta sunt: ita etiam cæteræ ab isto Regum tempore prophetiæ partim pertinent ad gentem carnis Abrahæ, partim vero ad illud semen ejus, in quo benedicuntur omnes gentes cohæredes Christi per Testamentum Novum, ad possidendam vitam æternam regnumque cœlorum. Partim ergo ad ancillam, quæ in servitum generat, id est, terrenam Jerusalem, quæ servit cum filiis suis; partim vero ad liberam Civitatem Dei, id est, veram Jerusalem æternam in cœlis, cujus filii homines secundum Deum viventes peregrinantur in terris: sed sunt in eis quædam, quæ ad utramque pertinere intelliguntur, ad ancillam proprie, ad liberam figurate.

II. Tripertita itaque reperiuntur eloquia Prophetarum: siquidem aliqua sunt ad terrenam Jerusalem spectantia, aliqua ad cœlestem, nonnulla ad utramque. Exemplis video probandum esse quod dico. Missus est Nathan propheta, qui regem David argueret de peccato gravi, et ei, quæ consecuta sunt, mala futura prædiceret². Hæc atque hujusmodi sive publice, id est, pro salute vel utilitate populi, sive privatim, cum pro suis quisque rebus divina pro-

² 2 Reg. xii, 1.

mereretur eloquia, quibus pro usu temporalis vitæ futuri aliquid nosceretur, ad terrenam Civitatem pertinuisse, quis ambigat? ubi autem legitur: « Ecce dies veniunt, » dicit Dominus, et consummabo domui Israël et domui » Juda testamentum novum, non secundum testamentum, » quod disposui patribus eorum, in die qua apprehendi » manum eorum, ut educerem eos de terra Ægypti: » quoniam ipsi non permanserunt in testamento meo, et » ego neglexi eos, dicit Dominus: Quia hoc est testamen- » tum, quod constituam domui Israël: post dies illos, » dicit Dominus, dabo leges meas in mentem eorum, et » super corda eorum scribam eas, et videbo eos, et ero » illis id Deum, et ipsi erunt mihi in plebem¹: » Jerusalem sine dubio superna prophetatur, cujus Deus ipse præmium est, eumque habere atque ipsius esse summum illi est atque totum bonum. Ad utramque vero pertinet hoc ipsum, quod Jerusalem dicitur Dei Civitas, et in ea prophetatur futura domus Dei, eaque prophetia videtur impleri, cum Salomon rex ædificat illud nobilissimum templum. Hæc enim et in terrena Jerusalem secundum Historiam contigerunt², et cœlestis Jerusalem figuræ fuerunt. Quod genus prophetiæ ex utroque veluti compactum atque commixtum in Libris veteribus canonicis, quibus rerum gestarum narrationes continentur, valet plurimum, multumque exercuit et exercet ingenia scrutantium Litteras sacras, ut quod historice prædictum completumque legitur in semine Abrahamæ secundum carnem, etiam in semine Abrahamæ secundum fidem quid implendum allegorice significet inquiratur: in tantum ut quibusdam visum sit, nihil esse in eisdem Libris vel prænuntiatum et effectum, vel effectum, quamvis non prænuntiatum, quod non insinuet aliquid ad supernam Civitatem Dei ejusque filios in hac vita peregrinos

¹ Jerem. xxxi, 31-33. — ² 3 Reg. vi.

figurata significatione referendum. Sed si hoc ita est, jam bipertita, non tripertita erunt eloquia Prophetarum, vel potius illarum Scripturarum omnium, quæ veteris Instrumenti appellatione censentur. Nihil enim erit illic, quod ad Jerusalem terrenam tantum pertineat, si quiquid ibi de illa, vel propter illam, dicitur atque completur, significat aliquid, quod etiam ad Jerusalem cœlestem allegorica præfiguratione referatur: sed erunt sola duo genera, unum quod ad Jerusalem liberam, alterum quod ad utramque pertineat. Mihi autem sicut multum videntur errare, qui nullas res gestas in eo genere litterarum aliquid aliud præter id quod eo modo gestæ sunt significare arbitrantur; ita multum audere, qui prorsus ibi omnia significationibus allegoricis involuta esse contendunt. Ideo tripertita, non bipertita esse dixi. Hoc enim existimo, non tamen culpans eos, qui potuerint illic de quacumque re gesta sensum intelligentiæ spiritalis exculpere, servata primitus duntaxat historiæ veritate. Cæterum quæ ita dicuntur, ut rebus humanitus seu divinitus gestis, sive gerendis convenire non possint, quis fidelis dubitet non esse inaniter dicta? Quis ea non ad intelligentiam spiritalem revocet, si possit, aut ab eo qui potest revocanda esse fateatur?

CAPUT IV.

De præfigurata commutatione israelitici regni et sacerdotii, et de his, quæ Anna mater Samuelis, personam gerens Ecclesiæ, prophetavit.

I. PROCURSUS igitur Civitatis Dei, ubi pervenit ad regum tempora, quanto David, Saule reprobato, ita regnum